

Betti Alver

Eluhelbed

Luuletused

Бетти Альвер

Олөм чиръяс

Кывбуръяс

Издательство «Кола»
Сыктывкар, 2008

ББК 84(4Эст)

А 56

Небөгсө лэдзөм вылө сьомсө вичмөдисны
Эстонияса Культура Капиталса
(Eesti Kultuurkapital) Traducta программа да
Эстонияса Рөдвуж войтыръяслөн программа
(Eesti Noimurahvaste Programm)

Эст кывйысь вуджөдис Н.Кузнецов,
филолог (Тартуса Университет)

Бетти Альвер

А 56 Олөм чиръяс: кывбуръяс.– Сыктывкар:
ООО «Издательство «Кола», 2008.– 64 стр.

© Бетти Альвер, 2008

© Кузнецов Н.В., перевод, 2008

© Микушев П.Г., оформление, 2008

© ООО «Издательство «Кола», 2008

Бетти Альверлөн олөм да гижөдъяс йылысь

Бетти Альвер (Элизабет Лепик) чужліс 1906-өд вося вöльгым 23-өд лунö Йыгеваын, көрт туй вылын уджалысьлөн семьяын. 1924-өд воын помаліс Нывъяслысь гимназия. 1924–1927-өд воясö велөдіс Тартуса Университетын эст кыв да литература, но энөвтис велөдчөмсö, петіс гижан удж вылө.

Гижысьяс босытчылоны пырджык кывбурьяссянь, а сэсся нин кутчысьоны йöрыша жанрьясö. Бетти Альверлön вöли буретш мöдарö. Витöд классын на велöдчигön сийö гижис «Тöвлön мусук» (Tuulearmuke) роман да Фридеберт Тугласлön тшöктöм серти ыстис уджсö конкурс вылö. Романыс конкурс вылас босытис мöд места, йöзöдисны 1927-öд воын. Гижöдас висътавсьö консерваторияын велöдчысь Леа Ринглön сöвмöм йылысь. Том гижысьлön мöд тöдчана гижöд – «Инвалидъяс» (Invalidiidid) – петис 1930-öд воын. Сиöма сийös саридзбердса войтырлön сьöкыд олöмлы, налön социальной да войтыркостса мытшöдъяслы.

Сэсся Бетти Альвер пондис гижны кывбурьяс. Эст поэтыяс пиысь сийö медсясö радейтис Марие Ундерлысь кывбурьяссö да Густав Суйтслысь лыддьöм вылö сьöкыда сетчысь поэзия. Бетти Альверлön медводдза кывбур чукöрас – «Бус да би» (Tolm ja tuli 1936) – тöдчö нин художествоа сöвмöмлун. Тайö небöгыс – лов да ловлön вöля кыпалöмлы гимн, кывбурьясас автор нимöдö мортлун петкöдлысь искусстволысь мич, збыль радейтöм, мелилун да вынйөр. Мöд кывбур чукöрыслön – «Олём пу»

(Eluruu) – рукопись вөлі дась 1934-өд воын, но йөзөдөмсө торкис война.

Ыджыд вермөмөн лои «Сиськысь акань» (Vahanukk). Бетти Альверлөн унджык поэма кодъыс – урчиттөм сюжета гижөд. Легенда сяма, сьөлөм босьтчөдан «Кольтусь кыш» (Pähklikoog) поэма восьтө поэтлысь олөм да искусство вылө видзөдлас, ашподъя, сьөлөмаджык, тыр-бур олөмланыө нырччөм.

1939-өд воын панлөм «Потөм рөмпөштан» (Mõrane peegel) поэма сідз и коли помавтөмөн. Сюрөсыс гижөдас реалистичной, йөзлы матыс, гажөдана. Поэмаыс босьтчөдө сьөлөмтө кывбура портретъясөн, ситуацияяс серпасалөмөн, вөйсасьтөм сьөд юморөн.

Бетти Альверлөн поэмаяс да балладаяс – («Сьөд кодзув» (Must täht), «Кык ді выв олысь» (Kaks saarlast), «Канцлер» (Kantsler) – пырөны 1930-өд воясса эст поэзиялөн медтөдчана лист бокъяс лыдө.

1936-өд воын Бетти Альверлөн поэзияын сөвмө мөд кадколаст: сійө ылыстчө «Бус да би» сямөн гижөмысь да кутчысьө быд лунъясө серпасалөмө.

Война бөрас Бетти Альвер кызь во бердө

уджалö ёнджыкасö вуджöдчысьöн. Роч вылысь сійö вуджöдліс Пушкинлысь поэмаяс. Шуам, «Евгений Онегин» эст кыв вылын петалис 1964-öд воын.

1960-öд воясö бара босьтчис гижны. Бөр-йöм кывбуръяса «Кодзула здук» (Tähetund) чукөрö сійö пыртис и выль кывбуръяс. Бöрын-джык петалисны: «Олöм чиръяс» (Eluhelbed 1971), «Лэбалысь кар» (Lendav linn 1979) да «Эмайыгиса кораллъяс» (Korallid Emajöes 1986).

1934-öд воясьн Бетти Альвер Эстонияса гижысь котырын.

Бетти Альверлөн кывбуръясыс техника боксянь виртуознöйöсь. Сылөн поэзияыс тöдчымöн имитис эст лирика сöвмöмлы.

Кувсис Бетти Альвер 1989-öд воын.

Betti Alveri elust ja loomingust

Betti Alver (Elisabet Lepik) sündis 23. novembril 1906. aastal Jõgeval raudteelase perekonnas. 1924. aastal lõpetas ta Tartus Tütarlaste Gümnaasiumi. 1924–1927. a. õppis ta Tartu ülikoolis eesti keelt ja kirjandust, kuid katkestas õppimise kirjandusliku tegevuse kasuks.

Tavaliselt alustavad kirjanikud oma kirjandusteed luuletajana ja hiljem pühenduvad pikematele žanritele. Betti Alveri looming on arenenud vastupidiselt. Gümnaasiumi viienda klassi õpilasena kirjutas ta romaani «Tuulearmuke», mille saatis Friedebert Tuglase soovitusel romaanivõistlusele. Teos sai teise auhinna ja ilmus 1927. aastal. Romaanis kujutab Betti Alver konservatooriumi õpilase Lea Ringi kujunemislugu. Tema teine peateos «Invaliidid» ilmus 1930. aastal. See on pühendatud randlaste karmile elule, selle sotsiaalsetele ja sisemistele probleemidele.

Betti Alveri hilisemas loomingus tõusis esile luule. Eesti luulest on Betti Alveri lemmikautoriteks olnud kõigepealt Marie Under, seejärel raskepärasem Gustav Suits. Betti Alveri

esikkogu «Tolm ja tuli» (1936) paistis silma kunstilise küpsusega. See kogu kujutab endast hümeni inimese vaimsele ja vaimuvabadusele. See on ka ülemlaul inimlikkust väljendava kunsti ilule, tõearmastusele, õrnusele ja vägevusele. Alveri teise kogu «Elupuu» käsikiri valmis 1934. aastal, kuid selle väljaandmise peatas sõda.

Suuremaks saavutuseks on «Vahanukk», romantiliselt tingliku süžeeaga nagu enamik Betti Alveri poeme. Legendilaadiline romantiline poem «Pähklikoor» väljendab luuletaja elu- ja kunstitõdemusi, vaimsema, vaba ja täiusliku elu järele. 1939. aastal alustatud poem «Mõrane peegel» jäi lõpetamata. Laadilt on see realistlik, rahvapärane ja vaimukas jutustus. Teos köidab suurepärase portreede, situatsioonikirjelduste ja sundimatu musta huumoriga.

Betti Alveri poemid ja ballaadid «Must täht», «Kaks saarlast», «Kantsler» kuuluvad 1930-ndate aastate eesti luule väärtuslikumate lehekülgede hulka.

1936. aasta tähistab Betti Alveri loominguteise perioodi algust: luuletaja eemaldus «Tolmu ja tule» laadist ja jõudis realistliku ainekäsitluseni.

Kahel aastakümnel pärast sõda tegutses Betti Alver peamiselt tõlkijana, tõlkis saksa ja vene kirjandust. Ta tõlkis Puškini poeeme, eestikeelne «Jevgeni Onegin» ilmus aastal 1964.

Luuletajana alustas Betti Alver taas 1960-ndatel aastatel. Valmistades ette oma valikkogu «Tähetund», kirjutas ta selle jaoks ka uusi luuletusi. Tema järgmised luulekogud olid «Eluhelbed» (1971), «Lendav linn» (1979) ning «Korallid Emajões» (1986). 1934. aastast oli ta Eesti Kirjanike Liidu liige.

Betti Alveri luule on tehniliselt virtuoosne. See on väga mõjutanud eesti lüürika arengut.

Betti Alver suri 1989. aastal.

Vooruse võlu

Kui näen ja kuulen sind,
siis usun salamahti,
et noa ja kahvliga
end võtad riidest lahti.

Тыр-бурлөн мичлун

Кор аддза ли кыла тэнö,
вежöрам вочасөн мөрччö –
дерт жö, вилкиён да пуртён
паськөмтö вылыссьыд пөрччан.

Algav päev

Miks, algav päev, on argipäev su nimeks?
Ma kuulutan su sekundid kõik imeks
täis iluehmatust ka täna hommikul.

Пансьысь лун

Мыйла, пансьысь лун,

«весьлун» ним тэд вичмис?

Верма стöча шуны: быд здук тэын – шемöс...

И талунъя асылыс тшöтш весьöпöртö мичнас.

Kõnehäire

Kui sa kadunuid kohtamas
kaugel

une
hämaval
ääremaal käid –

siis Nemad
ütlevad välja
kõik sinugi hellad sõnad,
mis kunagi
kurku kinni
siin
ilmsi
sul ikka
jäid.

Кыв шутӧг

Кор тэ кулӧм ловъяс дінӧ
веськалан

помтӧм унлӧн
рӧмыд
му помас –

сэк Найӧ
казьтыштасны
тэын пессьысь мелі кывъяс,
кодъяс коркӧ
вемӧсӧн
горшад
сибдісны,
ӧнӧдз
шутӧмӧсь.

Kes oli su kaitsja

Kes oli su kaitsja
kord keisrite
aegu?

Kes hoiab
su lootust
kui lapsukest
praegu?

See on valu,
mis läbib
me laulu
ja loomu.

See on tõde,
mis kõrgem
kui keiser
ja kroonu.

Коді вöлі дорйысьнад

Коді тэнад дорйысьөн
өксы кадö
вöлі?

Коді видзö
лachatö
кагаöс моз
öні?

Тайö – дой,
кодöс сьылöмысь
да ас сьöлöмысь
кылам.

Тайö – збыльыс,
коді канысь
да өксыысь
вылын.

* * *

Vaim, kandes kord triumfipärgi
ja rikast rüüd,
praevardas väntas nuumat härgi –
kuid nüüd? kuid nüüd?

Jõuk püsib nürisedes hardas
ja pärg on pärg.
Kuid sõber, tea: nüüd vaim on vardas
ja väntab härg.

* * *

Лов юр вылын триумфа кытш
да дона паськӧм,
шодз йылын бипур весьтын ӧш –
но мый на пудйыд дасьтӧ?

Лёк котыр ыджыдалӧ, лӧг,
быд шегйӧ нӧшныс сидзӧ.
Но, воко: шодз йылас нин лов,
а ӧшкыд бисӧ видзӧ.

Kaduv käsi

Mu kaduv käsi
paberile
valujooni
veab.

Neid loeb
ehk ükskord see,
kes tähtedest ja elust
enam teab.

Neid loeb
ehk ükskord see,
kes üle tuhamäe

näeb,
mida siit
mu valuhellad silmad
veel ei näe.

Дженьыд нэма ки

Дженьыд нэма киёй
кабалаө
доя визъяс
лөдө.

Гашкө, коркө
лыддяс на и сійө,
кодi олөм көрсө
унджык төдө.

Гашкө, коркө
лыддяс сійө, кодi
аддзө, кызди тунгъяс,

сiйөс,
мыйысь менам
быдторсьыс полысь синмөй
водзвыв куньяс.

Räägi tasa minuga

Räägi tasa minuga,
siis mu kuulmine on ergem.
räägi tasa minuga,
tasa taibata on kergem.

Inimrõõmu, hingehärmi
tunnen-taban läbi tuule.
Ainult surnud sõnalärmi
kuuldeski mu kõrv ei kuule.

Мекөд чөла варовит

Мекөд чөла варовит,
сідзсө тәнө кыладжык.
Мекөд чөла варовит,
чөвнас мөвпыд мыладжык.

Төв пырыс ме кыла-кыя
олөм гаж көть лов тыр шог,
сөмын кывлысь кулөм шыяс
ог ме вермы кывны, ог.

Eluhelbed

Küll ma otsisin eluarvu,
 küll ma jagasin jagamatut –
kuni taipasin tasahilju,
 et sa leiad saatuse summa,
kui korrutad välgujoaga
 oma elu surmkümmend suudlust,
 hullsada ilusat hetke
 ja tummtuhat valutuiget.

Олём чирьяс

Дыр ме корси олём пудсö,
 юклі юкны позьтöмторйöдз –
сэсся коркö-й гөгөрвои:
 рөклысь тыр лыдсö тэ аддзан,
унаммöдан кö чард визькöд
 дас сюрс окыштчöмтö ассьыд,
сё сюрс лöсьыд олём здук да
 помтöм-дортöм ёнтöм-кочөг.

Raudsed närvid

Poeet

kesk elupõrgut palub saatust:

«Anna mulle raudsed närvid!»

Ning salakaval saatus naerab:

«Säh, võta nad ja mine rahuga.

Siitpeale on sul raudsed närvid kogu eluaja.

Siitpeale, õnnelik, sa pole luuletaja.»

Көрт сьөлөм

Поэт

шог пыкигъясö рөклысь кевмö:

«Көрт сьөлөм кора сетны меным!»

А наян рөкыс серөктіс да шуö:

«На, босът, инö, да öвсьы.

Öнісянь көрт сьөлөма лоан олөм чөжыд.

Öнісянь тэ, майбыр, кывбур он нин лөсьöd.»

Karda kiitust

Püha puuslikku
sa ei palu,
hingeülbust
ümber ei hinda,
kiidukõrsi
põllul ei põima.

Eile
sulle ju sosistas elu,
et sa oled homme siin tähel
veel ainult
vaimetu
vari,

kui su kõrval
keegi
ei naera,
kui sind sõbergi
enam
ei sõima.

Видзчысь ошкӧмысь

Вежа бӧлбанлы
тэ он кевмы,
ыкшаасьӧм
вылӧ он донъяв,
ид няньыд моз
ошкӧм он шӧрышт.

Тӧрыт
олӧмыс шӧпнитіс тэныд,
мый тэ аски тайӧ кодзув вылас
лоан
сӧмын
ловтӧм вуджӧр,

тэкӧд орччӧн кӧ
некод
оз серав,
весиг ёртыд кӧ
тэнӧ
оз вид нин.

Ettevaatust – klaas

Ettevaatust – klaas!
Purunev klaas!

Oh paraku juba
killud
on maas.

Ettevaatust – lill!
Mullast ilmunud
imeteos!

Oh paraku juba
õis
murdus mu peos.

Ettevaatust – inimlaps!
Täheaine tänane poeg!

Oh paraku juba
teab tinagi maas,
mis me tähel on hapram
kui õied
ja klaas.

Видзчысь – стеклө

Видзчысь – стеклө!
Жугалас!

Да өд со нин
джоджын
жугласыс.

Видзчысь – дзоридз!
Муысь чужөм
ловъя дивө!

Да өд со нин
чегис
менама кийн.

Видзчысь – мортлөн кага!
Енэж-кодзувлөн талунъя пи!

Да өд төдө тайос,
весиг чегөм гыж,
мый му вылас дзоридзысь
да стеклөысь
рыж.

Aimus

Võib olla, et kotkas
kord arenes konnast
ja tiikides krooksuvad
muistsed madonnad.

Näe, kivisest koopast
magaja kadus –
silmade fosforit
välgatab madu.

Varjude lainetus
kustub ja helgib,
hämara õitsevad
metsikud nelgid.

Punase õie
ma kividelt murran
ja tunnen, ka surses
pole võimalik surra.

Чайтөм

Чайта, вывті ог пөръяв...
Лягуша варышө пөри,
а гөптын кваксө со на
мыйта вөвлөм мадонна!

Аддзан, петөма позсьыс –
югнитлө-луйлө
фосфорөн синмыс
пемыдас кыйлөн.

Вуджөръяс гыясөн
өзйөны-куслөны,
пемыдас быгзян турун
дзордзалө-чусалө.

Гөрдалысь розсө
ме из вывсьыс нетша
да кыла – и кулігөн
кувны позянлун этша.

* * *

Ma nägin und: mind jättis jumal maha,
ma sosistasin ainult: pole paha!
Ma nägin und: arm põgenes mu rinnast,
ma kohkusin, kuid lehvitasin kinnast.
Ma nägin und: mu kohal kustus laotus,
ma hüüdsin hämarusse: väike kaotus!
Ma ärkasin: päev avas valge süle,
mu armsam hellalt kummardus mu üle,
kuid surudes end vastu külma seina,
ma tundsin suurt ja põletavat leina.

* * *

Ме аддзи вѳтѳн: енмѳй менѳ колис,
ме шѳпнитѳ сѳк: сѳдзкѳ, сѳдзи-й колѳс!
Ме аддзи вѳтѳн: муслун пышйис ылѳ,
кѳть шѳйѳвошлѳ, киѳн ѳвтчи сылы.
Ме аддзи вѳтѳн: енѳжыс ме весьтын
кор кусѳ, горзѳ пемыдас: мен веськодѳ!
Ме садьми: луныс корис югыд сывъяс,
а мусукѳй мен долис мелѳ кывъяс,
но топѳдчи и пыкси кѳдзыд стенѳ,
сѳк помтѳм шогыс сотѳс менѳ.

Kella hääl

Kellavalaja kallim aare
suurde vormi
sulama peab.

Isa vaeva
ta väike tütar
hirmsal valamisviivul
teab.

Ainsa hüpega
sulametalli
laps
heidab end
alaspäi.

Meister ahmab-kahmab...
Ta pihku
väike punane king
ainult jäi.

Uus kell
sai nii elava hääle
nagu oleks tal
nooruke hing.

Жыннян гор

Жыннян вöчалысь меддонаторсö
ыджыд балаö
сывдö-лödö.

Ичöt нывкаыс
батыслысь мырсöмсö
сьökыд көрт кисьтан здукас
тödö.

И друг виччысьтöг
сывдöм көрт пиас
кага
шыбитчис
увлань юр.

Мастер тшапнитіс...
Сöмын киас
дзоля көмысь дор
нем эз сюр.

Быттьö томиник
жыннянлөн лолыс,
сэтшöм юргана
артмис звөн.

Aga vaikse ilmaga vahel
ja kuminas kuuldi sõnu:

«Minu king!..

Minu king!..

Mu king...»

(Kaug-Ida legend)

Сэксаць лонь поводдзяс дырйи
небыд сынодас гөвкйис-кыліс:

«Көмөй көні?..

Көмөй көні?..

Көмөй көн...»

(Блі Асыввывса легенда)

* * *

Maaailma saatust alati
vaekausil määrab gramm,
kateedrist hullupalati
on ainult väike samm.

Ning tugipuuta, nõõrita
sind kannab kiikuv traat
vaid siis, kui pead ei pöörita
sul kõrgus, akrobaat!

Hoop kaugele ei ulata,
mis kaljusse lööb prao.
Kõik oma teras sulata
ja nõtkeiks noolteks tao.

Toed varisevad kantsides,
kui algab kivipild,
ent kuristikel tantsides
sulgkergusest saab sild.

* * *

Медым мирсö бергöдны,
граммысь уна оз ков,
кафедрасянь йöй керкаöдз
сöмын öти воськов.

Гезтöг-зібтöг йöктігад
вывсянь он нин чергöдчы,
юргез кузя ветлігад
юрыд кө оз бергöдчы.

Из поткöдмөн сötöмыд
ён, но-й аслыд дзенöдö.
Сывды емдон сьöлöмтö,
дорöд ньöv, и венан тэ.

Ас туй вылас изъя шер
кисьтас ставсö ворсігмоз,
джумгыр весьтын йöктігөн
артмас кокни руысь пос.

Ei tea

Miks

oma roosipõõsa, mis lõi haljaks
ja lokkas vallatult mul üle pea,
ma lasin ise röövida
nii paljaks?

Ei tea.

Miks

keset lapsemeelse armu indu,
kui andestasid mulle iga vea,
ma kallutasin kahtluse
su rindu?

Ei tea.

Miks

müüdava metallisära,
maailma õuduse ja meelehea
koos õnnega
ma needsin ära?

Ei tea.

Ог төд

Мыйла

ассьым роза кустос, код воліс чветө
да пашкыраліс, босьтліс өд,
дзик кушөдз чирсйыны ме
ачым сеті?

Ог төд.

Мыйла

кор тэнад мелі муслун өзйис
да мыждөм тэсянь ме эг төд,
ме тэныд некыдз эскыны
эг көсйы?

Ог төд.

Мыйла

югыд дзирдсө вуза көртлысь,
му выв шогсө шудыскөд –
ставсө өтвыв
ёри-вөтлі?

Ог төд.

Ja mida, mida,
meeletu ja kiivas,
nii ahastades kogu oma ea
siin otsisin
ma põletavas liivas?
Ei tea.

Но мый нӧ, мый ме,
сямтӧм ыкша,
кор муртса шог пиас эг пӧд,
тась корсьыси пыр
би пым лыа пытшсьыс?
Ог тӧд.

Ants Ablas

Ants Ablas kallas klaasid täis.

«Viin pole, kõrtsmik, küllalt kange!»

Ants Ablas nukralt nurmel käis.

«Miks linnud suhu mul ei lange?»

Ants Ablas kuulis võõraist maist.

«Seal oleks põli, tohoo pe!»

Ants Ablas suudles tõmmut naist.

«Miks, võtku tont, sa pole hele?»

Ants Ablas pettis, valas verd.

«Mu peale ära paista, päike!»

Ants Ablas sõitis piki merd.

«Maailm on väike, liiga väike.»

Ants Ablas töötas, oli tark.

«Ei! parem olla päevavaras.»

Ants Ablas suri siis ja sark

– mis ime! – oli talle paras.

Горш Ӧльӧш

Горш Ӧльӧш тыртіс румка дорӧн.

«Винаыд абу тырмымӧн крепыд!»

Горш Ӧльӧш вӧрті ветліс нора.

«Пӧткасӧ мыйла вомӧ оз лӧбӧд?»

Горш Ӧльӧш кывліс йӧз му йылысь.

«Вот сӧні олӧм, сӧтшӧмыд гежӧд!»

Горш Ӧльӧш кутліс сьӧд яя нылӧс.

«Сӧ мокасът, мыйла абу тӧ еджыд?»

Горш Ӧльӧш виліс, кисьтіс вир.

«Ме вылӧ, шонді, кылан, эн видзӧд!»

Горш Ӧльӧш тӧдмаліс паськыд мир.

«Ичӧт мен му вылыс, вывті ичӧт.»

Горш Ӧльӧш уджаліс, вӧлі юра.

«Колантор! йӧзлысь гусявны бурджык.»

Горш Ӧльӧш кувсис, лӧка ли бура, –

Сӧ дивӧ! – гортйыс артмӧма буретш.

* * *

Kui elu on vaid uni – siis
kaob unena
ka lein.

Las kurbuses
meid lohutab
maateral
viin
ja vein!

Ma joon ja joon.
Ei tuska tee
Tuhm aeg
Ja tunnikell,
kui vaarun lauldes
uksele
ja uinun
kännisel.

Kõik unub.
Äkki heliseb
eesõues
õunapuu.
Ma ärkan.

* * *

Олөмыс кӧ сӧмын вӧт,
вӧт моз сылас
шогыс, инӧ.

Миянлысь мед
пальӧдасны
норлуннымӧс
сур
да вина!

Ме юа и юа.

Ог казав нин
кок ув ни
лун-войсӧ,
мыджся кор сьылгмоз
ӧдзӧсӧ
да сэтчӧ и
унмовся.

Ставыс вунӧ.

Другысь зельнитас
ӧшинь улын
яблӧг пу.
Ме садьма.

Egas ometi
käes ole
kevadkuu?

«Jah kevad, kevad!»
siristab

mu kohal
väike lind.

Ma ohkan,
peeker
jälle peos.

Lind oksal
naerab mind.

Joon-laulan,
kuni sume öö
taas tukkudes
on tumm

ja kõrgel
tähti
vilgutab

kottpime
taevakumm.

Збыль мөй бара
воис миянө
тувсов ру?

«Да, тулыс, тулыс!»
ичөт лэбач
 ме весьтын
 дзользьö кылö.

Ме ышловзя,
өд чарка
бара киам.
 А лэбач
 сералö ме вылын.

Юа-сьыла,
кытчөдз войыс
 оз вугырт
 чөв-лөнъ пиас,
а енэж йирас
 югнитлöны
кодзувъяслөн
бияс.

Kuu
vaatab alla
vidusse,
kus kõik see vidin käes.
Mis puutub kevad minusse!
Las olen
juua täis!

Вывсянь
аддзё
тёлысьыс

ставсё тайёс бура.

Мый мен тайё тулысьыс!

И медкё
садътём юра!

Pühapäevalaps

Teisi löödi õuel, kodus anti lisa,
temal, päiksepoisil, puudus üldse isa.
Teistel kukkus maha leiva võine pool,
tema leival õnneks oli ainult sool.
Teine pikki aastaid õppimiseks pruukis,
tema juba noorelt uksi lahti muukis.
Teisi tabas lihtne kivi, kepp või tuhvel,
tema pähe raksas raske rahasuhvel.
Teine kogu eluks tuima truudust leidis,
teda, õnnelast, ent pettis hõõguv neidis.
Teised kõigest ilma jäid maailma loaga,
tema omandas, mis tahtis, halja noaga.
Teised põdesid ja heitsid kauaks voodi,
tema ühel pühapäeval üles poodi.

Шудапоз

Мукöдыслы ывлаын сюрлі, гортас мөд пөв,
сылөн, шондi кагалөн, весиг батгыс эз вөв.
Мукöдыслөн няныс усьліс выйладорнас,
Сылы сёйны вичмыліс сөмын сола торъяс.
Кодкө кузя велөдчис, лыддис небөг-нига,
сiйö томысянныс нин жугліс öдзөс-иган.
Мукöдыслы инмыліс изйөн-беддён-көмөн,
сылы юрас дiтшкыліс дона сьökыд сьөмөн.
Кодкө оліс пөръясьтөг гөтырыскөд, шань,
сiйөс, шуда мортанөс, ылөдіс пөсь ань.
Мукöдыс эз сяммыны видзны эмсө-бурсө,
сiйö аслыс сюрөдіс коланасө пуртөн.
Мукöдыслы висигөн коліс вольпась-белльö,
сiйөс öти вежалунö öшөдісны релльö.

Laulik

Kui rahvas, harjund jooma halbu viinu,
kõik pärlendavad mahlad sõtkub poriks,
ja nõuab luulelt, et kui tuhkatriinu
ta muudkui padades ja tolmus soriks, –

siis, pillamata ühtki etteheidet,
kaob laulik purjus parisnike salgust,
et altaril, mis hulkade eest peidet,
kui viimne usklik ümmardada valgust.

Ning nagu lapse kurjustavad kilked,
kes tahab kilde murda päiksekiirist,
nii mõnitaja sõimuhääl ja pilked
ei tumesta ta silma selget iirist.

Ta teab, et sama inimparv,
kes huulil vanded,
nüüd kõike igavesti-kaunist trotsib, –
käes sooblinahad, kuld ja teised anded,
kord nuttes kaotsiläinud luulet otsib.

СЫЛЫСЬ

Кор омоль вина юны велалёма войтыр
став югыд васö койö локаньö да кöсьö,
поэзия мед тьотпом ныв моз мойдын
бус пиын лукйыяс, няйт пöртъяс пöвстын,

сэк кыв джын шутöг гусьон петас сылысь
барышникъяслөн кода кодла лэчкысь,
мед вöлтад дорын, йöзайнысь ылын,
сöдз югыдыслы юрбитны кыз эскысь.

Да кызди кага ыждалана чилзö,
кор кöсьö кинас кыйны шондi югөр,
сидз сылысьöс лөк войтыр ёрö-изö,
но сылысь югыд синсö нем оз гудырт.

Öд тöдö, коркö войтырыс,
код öнi видчö-горзö
да ставсö нэмöвöйся-мичасö пыр ёрö, –
низь куяс чöжöm, зарни, мукöд озыр –
поэзиясö корсьны мөдас бöрдöмсорөн.

Rändaja mõtted kehval ajal

Pikk ja porine tee! Kui sa nüüd oleksid
lahtirullitud kuuekangas,
need kaks kändu seal – parknahast säärrikud
ja lumelaigud põllul – pleegitud särgiriie!
Kui see järv seal orupõhjas oleks ometi
aurav pudruvaagen,
kuupaiste ta keskel – kuldne võisilm,
kivimürakad kõik leivakakud
ja see õõtsuv lootsik – suur kadakane pütt
ääreni täis muredat
hapupiima!

Kui see udune künkaküür seal oleks äkki
sulevoodi,
kuhu sa suud pühkides vajuksid
kui villavakka,
sirutades jalad sinna kiriku katuseräästale
ning siis,
jah siis
otse sinu käte vahele

Туй выв мортлөн омоль кадся мөвпьяс

Кузь да няйт туйой менам! Вөлін кө тэ эськө
кыз да шылъыд дөра,
эсійö кык мырйыс сәні – кучик сапөг,
туй дор лымйыс му вылас – еджыд дөра!
Тыыс эстөн увтасас эськө вөлі кө
руалысь рок гырнич,
шөрас төлысь вуджөрыс – зарни вый,
нянь тупөсьяс – изъясыс,
пыжыс ва вылас – тусяпу пельса,
көні дорөдзыс –
чөскыд шомйөв!

Гөрба мылькйыс кө со эстөн ру пиас
вөлі гөна вольпась,
кытчө вөян вомтө чышкигмоз
бытьтө вурунө,
коктө нюжөдан эстчө вичко вевт вылас
и сэк,
да, сэк
веськыда киад

pika nööri otsas lastaks taevast alla
kuu,
mis polekski kuu,
vaid hoopis
hõbetuttidega pungis tubakakott –
oh sina poiss!

кузь гез йылын лэдзасны енэжсьыс
тöлысь,
кодi абу и тöлысь,
а эзысь тугъя польдöм табак кöшель –
вот тайö да!

Юриндалысь

Бетти Альверлөн олөм да гижөдьяс йылысь	3
Betti Alveri elust ja loomingust	7
Vooruse võlu	10
Тыр-бурлөн мичлун	11
Algav päev	12
Пансьысь лун	13
Kõnehäire	14
Кыв шутөг	15
Kes oli su kaitsja	16
Коді вөлі дорйысьнад	17
«Vaim, kandes kord triumfipärgi...»	18
«Лов юр вылын триумфа кытш...»	19
Kaduv käsi	20
Дженьыд нэма ки	21
Räägi tasa minuga	22
Мекөд чөла варовит	23
Eluhelbed	24
Олөм чирьяс	25
Raudsed närvid	26
Көрт сьолөм	27

Karda kiitust	28
Видзчысь ошкӧмысь	29
Ettevaatust – klaas	30
Видзчысь – стеклӧ	31
Aimus	32
Чайтӧм	33
«Ma nägin und: mind jättis jumal maha...»	34
«Ме адзи вӧтӧн: енмӧй менӧ колис...»	35
Kella hääl	36
Жыннян гор	37
«Maailma saatust alati...»	40
«Медым мирсӧ бергӧдны...»	41
Ei tea	42
Ог тӧд	43
Ants Ablas	46
Горш Ӧльӧш	47
«Kui elu on vaid uni – siis...»	48
«Олӧмыс кӧ сӧмын вӧт...»	49
Püharäevalaps	54
Шудапоз	55
Laulik	56
Сылысь	57
Rändaja mõtted kehval ajal	58
Туй выв мортлӧн омӧль кадся мӧвпъяс	59

Л и т е р а т у р н о - х у д о ж е с т в е н н о е и з д а н и е

Бетти Альвер

ЛОСКУТКИ ЖИЗНИ

На эстонском и коми языках

Редактор — *Е.В. Козлов*

Компьютерная верстка — *Н.В. Вахнин*

Подписано в печать 20.05.2008. Формат 60×90 ¹/₃₂

Бумага офсетная. Гарнитура «SchoolBook»

Печать офсетная. Уч.-изд. л. 1,45. Усл. печ. л. 2,0

Тираж 500. Заказ №

Отпечатано в ОАО «Кировская областная
типография» с дискет заказчика в полном
соответствии с качеством

предоставленных материалов

610000, г. Киров, Динамовский пр., 4